

आधुनिक भारताचा इतिहास

इंग्रज फ्रेंच युद्ध
(कर्नाटक युद्ध)

DOWNLOAD OUR APP

GET IT ON
Google Play

HISTORY BY SANTOSH CHAVAN

इंग्रज फ्रेंच युद्ध (कर्नाटक युद्ध)

प्रथम युद्ध
(1746 ते 1748)

द्वितीय युद्ध
(1749 ते 1754)

तृतीय युद्ध
(1758 ते 1761)

फ्रेंच मुख्यालय : पॉंडेचेरी
अन्य वसाहती : माही, सूरत,
मसुलीपट्टणम, चंद्रनगर

इंग्रजांच्या वसाहती :
मुंबई, कलकत्ता, मद्रास

DOWNLOAD OUR APP

HISTORY BY SANTOSH CHAVAN

प्रथम इंग्रज फ्रेंच युद्ध (1746 ते 1748)

- ऑस्ट्रियाच्या उत्तराधिकारावरून 1740 मध्ये इंग्रज आणि फ्रेंच युरोपात युद्ध करीत होते. या दोघांच्या भारतात वसाहती होत्या. या दोन्ही कंपनीने आपापल्या सरकारची परवानगी न घेता राजकीय महत्वाकांक्षेपोटी 1746 मध्ये युद्धाला सुरुवात केली.
- युद्धाचे नेतृत्व ब्रिटिशांच्या वतीने **बारनेट** याने केले; तर फ्रेंचांच्या वतीने **डुप्ले** ने केले. युद्ध जिंकण्यासाठी डुप्ले ने मॉरिशस चा गवर्नर **ला बुर्डोनो** कडे सैन्य मदत मागितली. सुमारे 3000 सैनिकांची मदत घेवून डुप्लेने **मद्रास च्या कोरोमंडलम तटावर हल्ला** केला.
- डुप्ले व ला बुर्डोनो ने मद्रासची जलमार्ग व भुमार्गे नाकाबंदी केल्यावर मद्रासने आत्मसमर्पण केले.

DOWNLOAD OUR APP

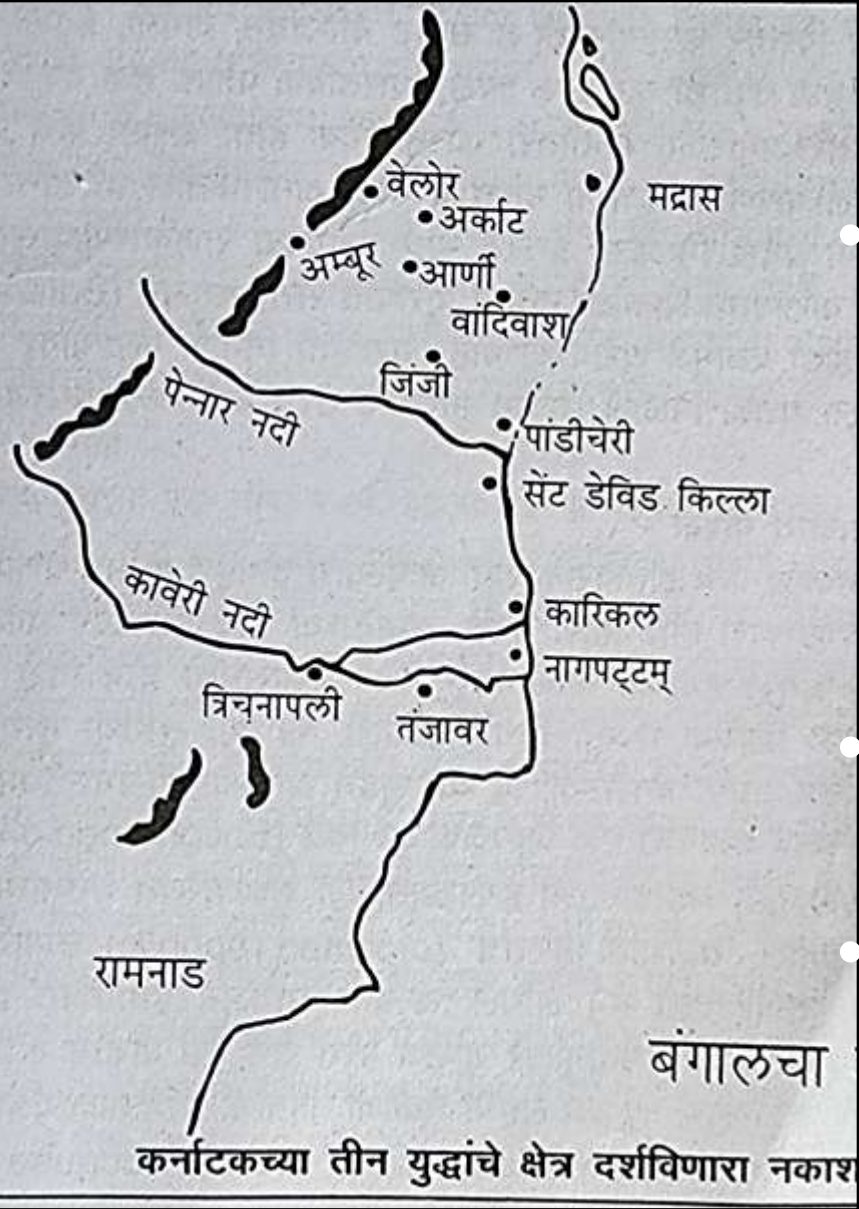
HISTORY BY SANTOSH CHAVAN

प्रथम इंग्रज फ्रेंच युद्ध (1746 ते 1748)

- डुप्लेने इंग्रज सैनिकांना बंदी बनविली. या युद्धबंदीत रॉबर्ट क्लाइव देखील होता. मद्रास जिंकल्यानंतर डुप्लेने पॉंडिचेरीच्या जवळ **फोर्ट सेंट डेव्हिड** या ब्रिटिश वसाहतीवर हल्ला केला. परंतु तो जिंकण्यात त्यास अपयश आले.
- मद्रासवर फ्रेंचांच्या विजयानंतर प्रथम कर्नाटक युद्धाला सुरुवात झाली. हे युद्ध **सेंट टोमे युद्ध** म्हणून ओळखले जाते. कर्नाटकचा नवाब अनवरुद्दीन याने इंग्रज फ्रेंच युद्धात हस्तक्षेप केला होता.
- कर्नाटकच्या भूमीवर दोन्ही युरोपीयन कंपन्या लढत असताना कर्नाटकचा नवाब अनवरुद्दीन ने दोन्ही कंपनीला युद्ध बंदीचे आदेश दिले होते.

प्रथम इंग्रज फ्रेंच युद्ध (1746 ते 1748)

- मद्रास जिंकल्यानंतर तो कर्नाटकला देवू असे आश्वासन दुप्लेने नवाब अनवरुद्दीन ला दिले. मात्र आश्वासन पूर्ण न केल्याने नवाब ने दुप्ले सोबत युद्ध केले. नवाबाने मेहफुज खानला सुमारे 10 हजार सैन्य घेवून फ्रेंचांच्या विरुद्ध पाठवले. हे युद्ध अड्यार नदी जवळ सेंट टोमे येथे झाले. यात भारतीय सैनिकांचा पराभव झाला.
- फ्रेंचांच्या वतीने युद्धाचे नेतृत्व कॅ. पॅराडाईज ने केले त्याच्या सैन्यात सुमारे 230 फ्रेंच व 700 भारतीय सैनिक होते.
- युरोपातील युद्ध 'एक्स ला शापल' (1748) च्या तहाने समाप्त झाले. परिणामी भारतातिल पहिले इंग्रज फ्रेंच युद्ध समाप्त केले. या तहामुळे 'मद्रास' पुन्हा इंग्रजांना दिले; त्याबदल्यात फ्रेंचांना 'लुइसबर्ग' मिळाले.

दुसरे इंग्रज फ्रेंच युद्ध (1749 ते 1754)

हैद्राबाद

- आसफ शाह
- नासिरजंग
- मुजफ्फर जंग

कर्नाटक

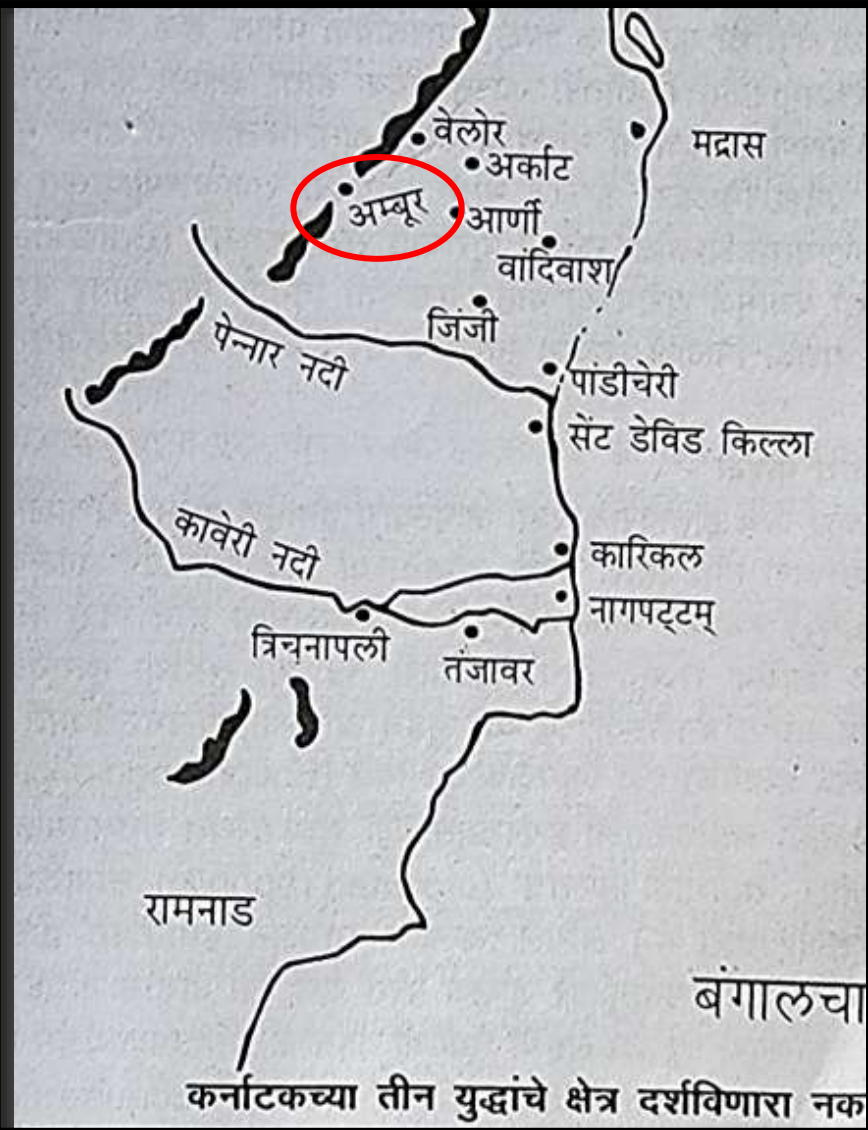
- दोस्त अली
- अनवरुद्दीन
- चंदासाहब

डुप्लेने भारतीय शासकांच्या अंतर्गत संघर्षात हस्तक्षेप करण्याची व भारतीय भूभागांवर राजकीय नियंत्रण स्थापन करण्याची रणनीती आखली.

दुसरे इंग्रज फ्रेंच युद्ध (1749 ते 1754)

- मुजफ्फरजंग, चंदासाहब आणि फ्रेंच सैनिकांनी 1749 रोजी वेल्लोरच्या जवळ **अंबुर** येथे अनवरुद्दीनला ठार केले. डिसेंबर 1750 रोजी नासिरजंग देखील एका युद्धात मारला गेला.
- मुजफ्फरजंगला दख्खनचा सुभेदार बनविण्यात आले तर चंदासाहबला 1751 मध्ये कर्नाटकचा नवाब बनविण्यात आले. दुप्लेने मोठ्या चतुराईने हैद्राबाद येथे फ्रेंच सेनानी **बुस्सीच्या** नेतृत्वाखाली फ्रेंच रेजिमेंट नियुक्त केली

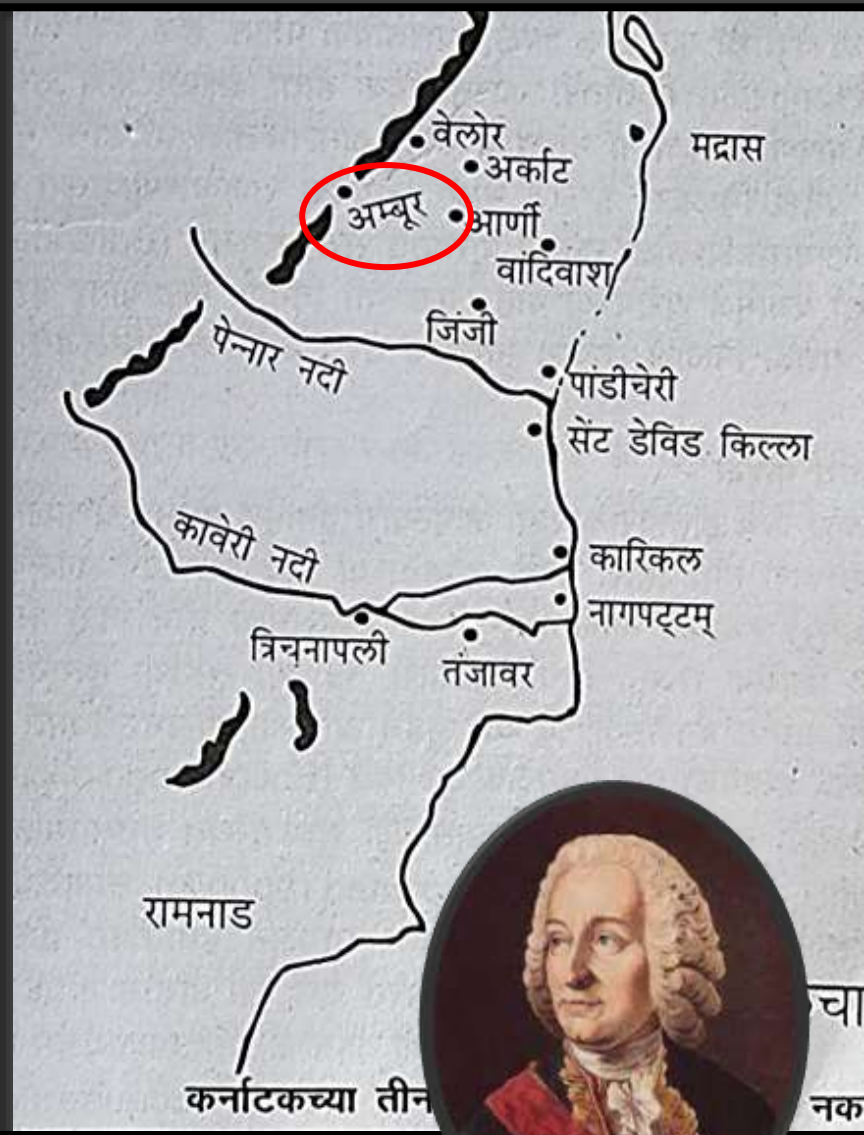
DOWNLOAD OUR APP

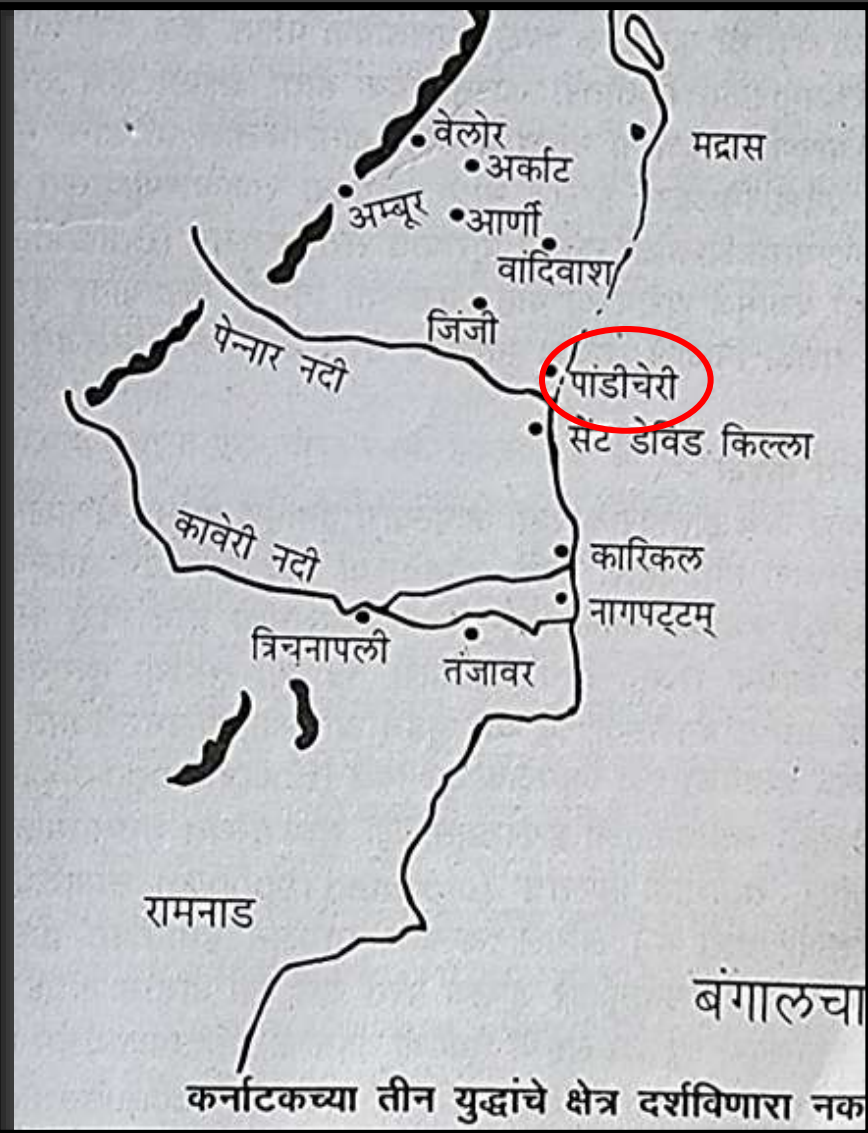

HISTORY BY SANTOSH CHAVAN

दुसरे इंग्रज फ्रेंच युद्ध (1749 ते 1754)

- अनवरुद्दीनचा मुलगा **मुहमद अली** ने इंग्रजांशी हातमिळवणी करून त्रिचनापल्ली येथे शरण घेतली. चंदासाहब आणि डुप्लेने त्रिचनापल्लीच्या किल्ल्यास वेढा दिला परंतु मोहम्मद अली चा पराभव करण्यात त्यांना अपयश आले.
- याचवेळी रॉबर्ट क्लाइव च्या नेतृत्वाखाली इंग्रजांनी कर्नाटकची राजधानी **अर्काट** वर हल्ला केला व राजधानीवर विजय मिळविला. कर्नाटक हाती लागल्यानंतर इंग्रज सेनानी **स्ट्रिंगर लॉरेन्स** ने **त्रिचनापल्ली येथे डुप्लेचा पराभव** केला. या पराभवानंतर डुप्ले ला फ्रेंचांनी आपल्या मायदेशी बोलविले.

दुसरे इंग्रज फ्रेंच युद्ध (1749 ते 1754)

डुप्ले ऐवजी गोदेहू

पांडीचेरी चा तह (1754)

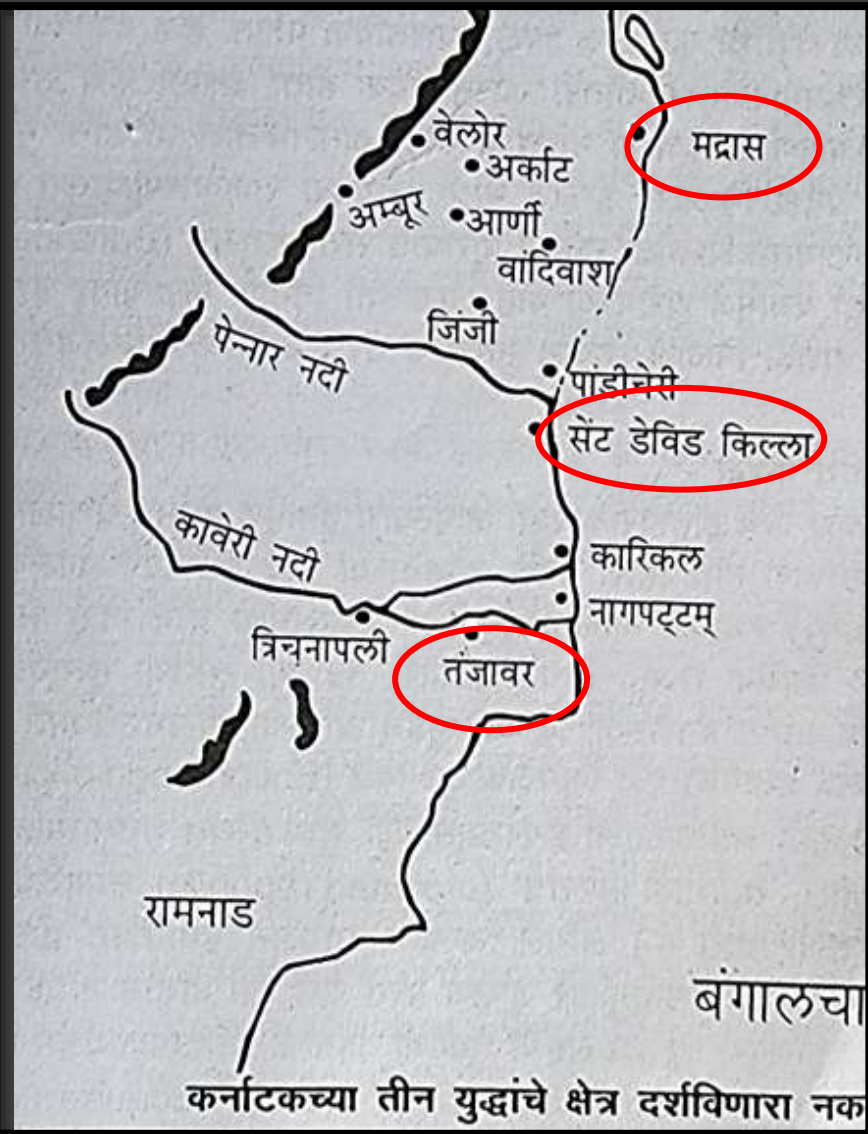
डुप्लेचा उत्तराधिकारी बनलेल्या गोदेहूने इंग्रजांसोबत 1755 रोजी पांडीचेरी येथे तह केला. या तहानुसार दुसऱ्या इंग्रज फ्रेंच युद्धाचा शेवट झाला. या तहानुसार **भारतीय शासकांच्या अंतर्गत संघर्षात सहभागी न होण्याची भूमिका** इंग्रज आणि फ्रेंचांनी घेतली.

DOWNLOAD OUR APP

HISTORY BY SANTOSH CHAVAN

तिसरे इंग्रज फ्रेंच युद्ध (1756 ते 1761)

- युरोपात इंग्रज आणि फ्रेंच यांच्यात सप्तवार्षिक युद्धाची सुरुवात झाली होती. या पार्श्वभूमीवर भारतातही इंग्रज फ्रेंच तिसरे युद्ध सुरू झाले. या युद्धासाठी फ्रेंचांनी **कॉअंट लिली** यास भारतात गवर्नर म्हणून पाठविले.
- 1758 रोजी कॉअंट लिली ने इंग्रजांच्या **फोर्ट सेंट डेव्हिड** वर हल्ला केला व तो जिंकून घेतला. यानंतर त्याने **तंजावर** वर हल्ला केला परंतु यात कॉअंट लिली ला विजय मिळविता आला नाही. त्यानंतर कॉअंट लिलीने इंग्रजांच्या मद्रास वर हल्ला केला परंतु येथेही त्यास विजय मिळविता आला नाही.

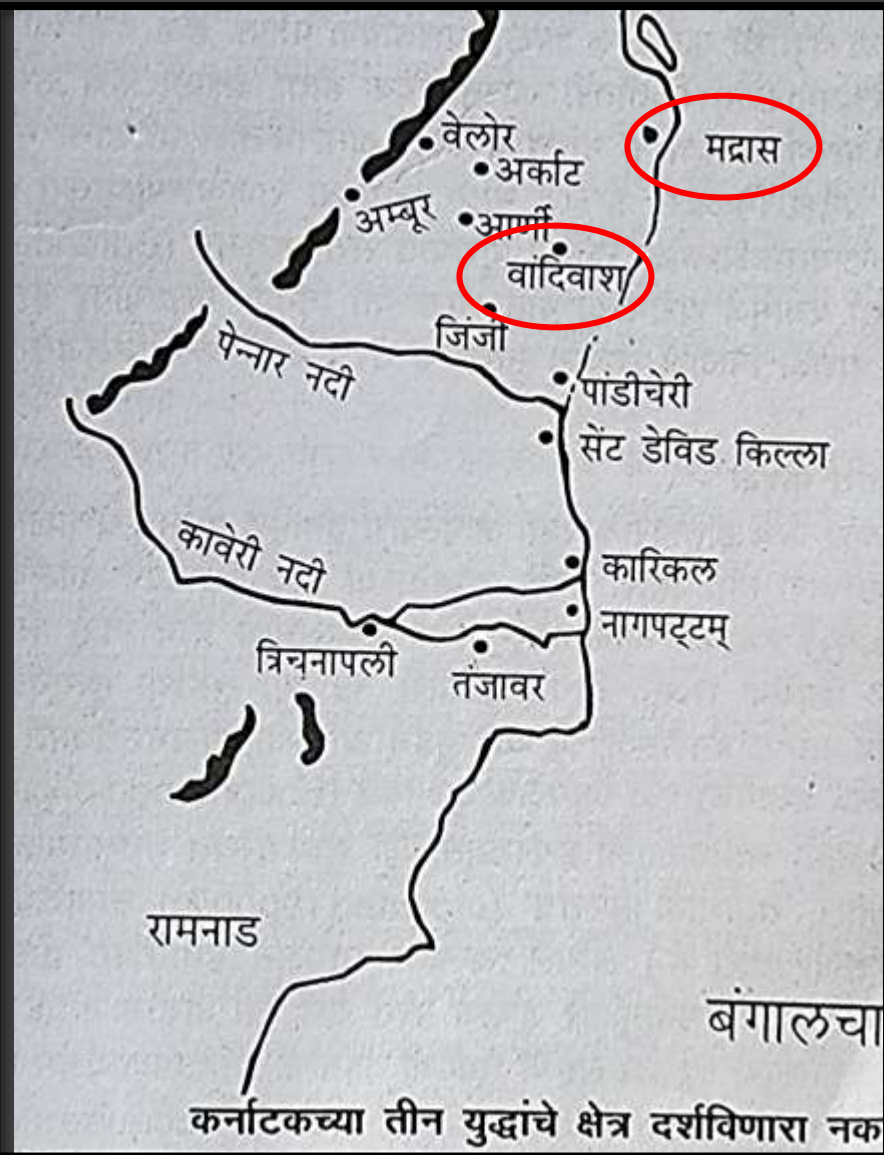
तिसरे इंग्रज फ्रेंच युद्ध (1756 ते 1761)

- मद्रास जिंकण्यासाठी कॉउंट लिली ने बुस्सी च्या नेतृत्वाखालील हैद्राबाद येथील तुकडीला मद्रासमध्ये पाचारण केले.
- कॉउंट लिली ही सर्वात मोठी चूक ठरली कारण यामुळे फ्रेंचांची हैद्राबादवरील पकड सैल झाली. इंग्रजांनी हैद्राबाद देखील जिंकून घेतला. इंग्रज सेनानी **पोर्कॉकच्या** नेतृत्वाखालील नौदलाने फ्रेंचांचा तीनवेळा पराभव केला. यामुळे फ्रेंच नौदलास भारतीय समुद्रावरूनच माघारी फिरावे लागले.
- 1760 मध्ये आवरकूट च्या नेतृत्वाखालील ब्रिटिश सैनिकांनी मद्रास जवळ **वॉन्डीवॉश** येथे फ्रेंच सैनिकांचा पराभव केला.

तिसरे इंग्रज फ्रेंच युद्ध (1756 ते 1763)

- वॉन्डीवॉश युद्धांनंतर इंग्रजांनी बुस्सीला अटक केले. त्यानंतर फ्रेंच सैन्य पॉंडेचेरी येथे गेले; इंग्रजांनी पॉंडेचेरी वर केला, माही व जिंजी जिकून घेतले. युरोपातील सप्तवार्षिक युद्ध पॅरिसच्या तहाने (1763) समाप्त झाले. या तहाद्वारे भारतातील तिसरे इंग्रज फ्रेंच युद्ध देखील समाप्त झाले. इंग्रजांनी 1763 मध्ये पॉंडेचेरी व अन्य काही प्रदेश फ्रेंचांना परत करण्यात आले.

DOWNLOAD OUR APP

HISTORY BY SANTOSH CHAVAN

धन्यवाद !

Thank you !

DOWNLOAD OUR APP

HISTORY BY SANTOSH CHAVAN